

Деякі аспекти судової експертизи

Валентина Єгорова

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри інтелектуальної власності та приватного права, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8485-430X>, e-mail: vsegorova@hotmail.com

У наш час експертиза відіграє важливу роль у роботі правоохоронних органів для знаходження істини у справі, пошуку злочинців, установлення тяжкості тілесних ушкоджень, природи певних речових доказів. Висновки, які надають експерти, є доказами у кримінальному провадженні.

Ключові слова: *судова експертиза; експертиза; експерт.*

Certain Aspects of Forensic Examination

Valentyna Yehorova

Nowadays, forensic examination is of paramount importance in the work of law enforcement for truth-telling in a case, searching for criminals, and assessing the severity of physical injuries as well as the nature of certain pieces of physical evidence. Conclusions drawn by forensic experts are evidence in criminal proceedings.

Keywords: *forensic examination; examination; forensic expert.*

У статті 1 Закону України «Про судову експертизу» зазначено: судова експертиза — дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування або суду [1]. Проведення судової експертизи щодо кримінальних правопорушень регламентовано Законом України «Про судову експертизу», Кримінальним процесуальним кодексом (далі — КПК), відомчими нормативними актами. Згідно з чинним КПК експертизу проводить експерт за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді або суду, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання (ч. 1 ст. 242 КПК) [2].

Судово-експертну діяльність здійснюють за принципами законності, незалежності, об'єктивності й повноти дослідження у державних спеціалізованих установах, їх територіальних філіях, експертних установах комунальної форми власності, а також судові

експерти, які не є працівниками зазначених установ.

До державних спеціалізованих установ належать:

- науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України;
- науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України;
- експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

Судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз, здійснюється винятково державними спеціалізованими установами.

Підставою для проведення судової експертизи є відповідне судове рішення, або рішення органу досудового розслідування, або договір з експертом або експертною

установою (якщо експертизу проводять на замовлення інших осіб).

Підставою для отримання висновку експерта при з'ясуванні обставин вчинення кримінального злочину є запит службової особи підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, уповноваженої особи іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені здійснювати досудове розслідування кримінальних злочинів.

Організація науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності та організаційно-управлінські засади діяльності державних спеціалізованих установ покладається на міністерства та інші державні органи, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність.

Міністерства та інші державні органи здійснюють у визначеному ними порядку контроль за дотриманням законодавства з питань судово-експертної діяльності державними спеціалізованими установами, що належать до сфери їх управління.

Науково-методичне та організаційно-управлінське забезпечення діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, покладається на Міністерство юстиції України, яке у визначеному ним порядку здійснює контроль за дотриманням законодавства з питань судово-експертної діяльності судовими експертами, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

Для розгляду найважливіших питань розвитку судової експертизи, що мають міжвідомчий характер, при Міністерстві юстиції України утворюється Координаційна рада з проблем судової експертизи, яка діє відповідно до Положення про неї, затверджене Кабінетом Міністрів України [3].

Методики проведення судових експертиз (крім судово-медичних та судово-психіатричних) підлягають атестації та державній

реєстрації в порядку, установленому Кабінетом Міністрів України. Їх Міністерство юстиції України вносить у реєстр [4].

Судові експерти повинні мати відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройти відповідну підготовку та отримати кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності.

Судовому експерту забороняється використовувати свої повноваження з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки та пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

Не може залучатися до проведення судової експертизи та виконання обов'язків судового експерта особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною, а також та, яка має не зняту або не погашену судимість, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, або дисциплінарне стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта. Інші обставини, що забороняють участь особи як експерта в судочинстві, передбачені процесуальним законодавством.

Незалежно від виду судочинства та підстави проведення експертизи судовий експерт зобов'язаний:

- провести повне дослідження й дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок;
- на вимогу особи або органу, які залучили експерта, дати роз'яснення щодо наданого ним висновку;
- заявляти самовідвід за наявності передбачених законодавством підстав, які виключають його участь у справі [1].

Інші обов'язки судового експерта передбачено процесуальним законодавством.

Незалежно від виду судочинства судовий експерт має право:

- подавати клопотання про надання додаткових матеріалів, якщо експертиза призначена судом або органом досудового розслідування або ознайомлюватися з матеріалами справи,

що стосуються предмета судової експертизи;

- вказувати у висновку експерта на виявлені в ході проведення судової експертизи факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були поставлені питання;
- з дозволу особи або органу, які призначили судову експертизу, бути присутнім під час проведення слідчих чи судових дій і заявляти клопотання, що стосуються предмета судової експертизи;
- подавати скарги на дії особи, у провадженні якої перебуває справа, якщо ці дії порушують права судового експерта;
- одержувати винагороду за проведення судової експертизи, якщо її виконання не є службовим завданням;
- проводити на договірних засадах експертні дослідження з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб, з урахуванням обмежень, передбачених законом [1].

Інші права судового експерта передбачено процесуальним законодавством.

Перелік джерел посилання

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 06.09.2024).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від від 13.04.2012 р. № 4651–VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 05.09.2024).
3. Положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції : затв. пост. Кабміну України від 16.11.1994 р. № 778 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/778-94-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2024).
4. Реєстр методик проведення судових експертиз. URL: <https://rmpse.minjust.gov.ua/> (дата звернення: 05.11.2023).